

**FØR DARWIN. ET FORORD TIL DEBATTEN OM
SKABELSE OG EVOLUTION**
JENS BRUUN KOFOED
KOLON, 2018
215 SIDER

Anmeldt af Peter Søes

Kristne, der er fælles om at have tillid til Bibelens troværdighed, er tit uenige om forholdet mellem skabelsestro og evolutionsteori. Diskussionen er ofte uforsonlig og præget af, at modstanderne gensidigt frakender hinanden både intellektuel og trosmæssig integritet og hæderlighed. Jens Bruun Kofoed (JBK), professor ved Dansk Bibel-Institut, har skrevet *Før Darwin* for at give en slags overblik over mulige bibeltro positioner i denne debat og især for at give en platform til drøftelse af spørgsmål om skabelse og naturvidenskab. Det sidste vel at mærke uden at det kommer til at handle om, hvorvidt den ene part reelt opgiver skabertroen eller i hvert fald kompromitterer al bibeltroskab. Det anliggende tilslutter jeg mig helhjertet, og derfor er jeg glad og taknemmelig for bogen. Jeg håber, den får stor udbredelse.

Hovedsynspunktet er, at det forpester debatklimate, når kristne ikke skelner mellem Bibelens ufejlbarlige tekst og deres egne fejlbarlige tolkninger. Og altså

tilkender tolkningerne en autoritet, som kun teksten har. Det fører til den skingre debat mellem ung-jord-kreationister, gammel-jord-kreationister og fortalere for evolutionær skabelse. Det er især disse tre hovedpositioner og deres (primært amerikanske) talsmænd og organisationer, der er horisonten. Og den er virkelig skinger, debatten, og præget af drakonisk retorik, motivgranskning og skyden-stråmænd-ned. Skulle nogen være i tvivl om dét, leverer JBK i bogens andet kapitel så mange eksempler, at det (uden tvivl tilsigtet) virker trættende og forstemmende.

De følgende kapitler drøfter 'rammen for diskussionen', herunder forholdet mellem den almindelige og den særlige åbenbaring. Her og i øvrigt forstår JBK dette som forholdet mellem 'Guds to bøger', altså Bibelen og 'naturens bog'. Han argumenterer for en 'blød konkordisme' (57-58), det vil sige, at der vitterlig er områder, hvor Bibelen siger noget om nogle af de spørgsmål, som naturvidenskaben

også forholder sig til (87). JBK taler om, at der er et vist 'overlap', omend altså ikke så stort et overlap som for eksempel ungjordkreationistiske 'hårde konkordister' vil hævde. På disse områder mener JBK, det er i overensstemmelse med Bibelens eget syn på forholdet mellem almindelig og særlig åbenbaring, at der ikke kan være nogen modsigelse mellem de to.

Denne form for 'blød konkordisme' har min sympati, selvom jeg er lidt tøvende i forhold til at tale om det som to forskellige 'kilder til viden' med et 'overlap'. Hos JBK udfoldes det i tilknytning til *Chicago Statement on Biblical Inerrancy* (CSBI) og *Chicago Statement on Biblical Hermeneutics* (CSBH) fra henholdsvis 1978 og 1982, og hans anliggende er tydeligvis at argumentere for, at såvel de forskellige former for kreationisme som visse former for *evolutionary creation* ligger indenfor rammen af det bibelsyn, CSBI/H angiver. Det spiller en stor rolle i bogen, og derfor undrer det mig faktisk, at han ikke kommenterer CSBH 19, som opregner *evolutionism* blandt de forståelser, der er uforenelige med Bibelen (eller *Chicago Statement on Biblical Application* fra 1986, som kritiserer mainstream protestantisme for at have relativiseret bibelsk lære ud fra bl.a. evolutionær tænkning). Hvorom alting er, så er pointen i hvert fald, at hvis der over tid opstår naturvidenskabelig konsensus om noget, så kan denne konsensus fordre en nytolkning af Bibelen, fordi Bibelen ikke kan være i konflikt med virkeligheden (93). I tilknytning til bogen *Controversy of the Ages* af Th. J. Cabal og P. J. Rasor II, som tager udgangspunkt i konflikten om Galilei og de heliocentriske verdensbille-

de, udvikler JBK, hvordan den proces må forløbe. Og finder denne strategi bekræftet, både i to breve af Galilei selv (91) og i CSBH (93).

Også selve denne strategi har min sympati, selvom jeg ikke er overbevist om, at konflikten om Galilei er noget særlig godt billede på vore dages diskussioner blandt kristne om tro og viden, og selvom jeg har nogle forbehold mod hans fremstilling af reformatorerne (særligt Luthers) reaktion på Kopernikus (82-87). Strategien indebærer, at bibeltolkning og naturvidenskabelig teori eventuelt (NB!) kan bringes i overensstemmelse med hinanden ('gifte sig', 92) efter en periode med 'kurtisering' i en samtale præget af saglig, respektfuld og sober retorik (96). Og hvis jeg forstår JBK ret, så er hans anliggende med bogen at facilitere sådan en samtale vedrørende skabelse og evolutionsteori, uden dermed at foregribe samtalsens konklusion (94).

Til den ende introducerer han grebet 'triagering' som en måde at skelne mellem, hvor vigtigt et bibeltolkningsspørgsmål er for troen ved at indplacere det på niveau 1, 2 eller 3. Jeg må indrømme, at jeg finder det lidt kunstigt: Hvis pointen bare er, at der forskel på, hvor afgørende forskellige spørgsmål er (og at man ikke skal behandle et underordnet spørgsmål, som om det var supervigtigt), er jeg selvfølgelig enig. Hvis det derimod skulle være en metodisk vej til at klassificere et givent udsagn, uafhængigt af hvordan – og i hvilken konkret kontekst – det hævdes, så tror jeg ikke, man kan finde sådan en metode.

Som det står, bliver triagering i praksis til en slags måde at understrege, at der er et felt af mulige tolkninger af de relevante bibelttekster i forhold til de 'oprindelses-spørgsmål', som bogens sidste store kapitel behandler, altså spørgsmålene om universets, livets, arternes og menneskets oprindelse. Og at uenighed om disse forskellige tolkninger ikke (nødvendigvis) indebærer uenighed om det grundlæggende i den kristne tro.

Dette kapitel er efter min mening bogens mest spændende, og jeg havde gerne nøjedes med en lidt mere summarisk gennemgang af de kreationistiske organisationer og deres retorik, hvis jeg kunne have fået 40 sider mere her. Kort sagt mener JBK, at de forskellige bibeltolkninger giver mulighed for et bredt spektrum af syn på universets oprindelse og jordens alder, for både kreationistiske forståelser og det, han kalder 'styret evolution', og for en række forskellige forståelser af menneskets oprindelse (selvom han er skeptisk ift. rent repræsentative forståelser af det første menneskepar, dvs. til forståelser, som ikke på nogen måde kan regne Adam og Eva for historiske).

Jeg er grundlæggende enig i det meste af det, der står i dette kapitel, og vil her bare kommentere på afsnittet om skaberværkets oprindelige harmoni og 'godhed'. Jeg tror selv, at livet er gammelt, og at der har været død ligeså længe, som der har været seksuel formering. Og altså at der har været fødekæder længe før syndefaldet. Jeg deler således ikke Grundtvigs vision om en verden, 'hvor blomsten ej visner, hvor fuglen ej dør' – hverken i det Paradis, jeg tror, der var, eller i dét, jeg

tror, der kommer. Mit billede af livets historie på kloden (de geologiske perioder, deres dateringer, hvilke arter der befolkede dem osv.) er ikke anderledes end det, man lærer i skolen. Men jeg tror *ikke* på, at livets 'motor' er kampen for overlevelse på andres bekostning, hverken arternes, fænotypernes eller de selviske geners. Tværtimod tror jeg, det er Guds godhed og kreative skaberglæde. Jeg læser Genesis 2 som beretningen om den paradisiske økologiske balance, som Gud gennem livets lange historie etablerede og til sidst stillede mennesket i spidsen for. Svarende hertil tror jeg hverken, at den 'tomhed', som skaberværket ifølge Paulus er underlagt og lider under på grund af menneskets synd (Rom 8,20), er dyrenes død (som Ken Ham, 161) eller menneskelig død (som Meredith Kline, 163). Derimod tror jeg, det (blandt andet) er den overskridelse af alle økologiske balancer og den nedbrydelse af livsvilkårene for klodens biodiversitet, som kendetegner hele den antropocæne epoke, og som accelererer uhyggeligt i vor tids globale økologiske krise.

Denne måde at tænke på er vel en slags 'blød konkordisme'. Den indebærer jo, at skabelsesteologien *både* forholder sig til den bibelske tekst og til spørgsmål om kosmologi, geologi, biologi osv. Og i princippet er jeg med på, at det *kan* kombineres med det, JBK kalder for 'evolutionær skabelse' eller 'styret evolution'. Men så vidt jeg kan se, er det ikke det samme som, at det kan kombineres med Darwins teori om naturlig udvælgelse. Som jeg forstår det, er darwinismens styrke, at den giver et bud på en forklaring på

den biologiske kompleksitet *uden Gud*. Forklaringen er nok så mekanisk: liv er i bund og grund reproducerbarhed, og den biologiske proces indebærer en variationsbredde og et selektivt pres, der gør, at kun de bedst tilpassede overlever. Hvis man prøver at indføre Gud i dén ligning, kan jeg ikke se det anderledes end, at man dermed opløser den naturlige udvælgelse som forklaring. Og så er den form for 'styret evolution', man kommer ud med, noget der i virkeligheden ikke har ret meget med Darwin at gøre. Hvis jeg har ret i det, er spørgsmålet om darwinisme og skabertro langt mere grundlæggende end 1600-tallets (internt-kirkelige) diskussioner om det heliocentriske verdensbillede.

Dette kunne jeg godt have ønsket mig, at JBK var gået mere ind i. Et par steder (vedr. menneskets oprindelse, 170f.189) ser det ud til, at han tænker sig, at man kan anskue den konkrete, biologiske pro-

ces som noget, der både har 'naturlige' og 'overnaturlige' årsagsforklaringer. Men det er ikke klart for mig, om han tænker sig, at den form for 'evolutionær skabelse' han mener, kan rummes inden for en bibeltro forståelse af teksterne, mere overordnet skal forstås ud fra sådan en 'supplerings-model'. Det tror jeg ikke selv, og derfor er det ('styret evolution' eller ej) til syvende og sidst et alternativ for mig: den formative hemmelighed i livets lange historie er en *enten* darwinistisk 'survival of the fittest' *eller* den evige person i treenigheden, ved hvem alt er skabt (fx Kol 1,16).

Dermed har jeg antydnet et af de felter, hvor jeg tror, kristne har brug for at tale sammen om skabelsestro og evolutions-teori. Jeg tror, den samtale vil glæde JBK, og hvis hans gode bog finder ligeså mange læsere, som jeg håber, kan det være, vi fremover bliver flere og bedre samtalepartnere.